

Handläggare
Charlotte Scherp Nilsson
Telefon:08-508 32 293

Till
Utbildningsnämnden
2022-02-17

Ytterligare en naturskola i Stockholm

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden ger utbildningsförvaltningen i uppdrag att etablera en ny mobil naturskola.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Lee Orberson
Grundskoledirektör

Anette Burman
Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har fått i uppdrag från kommunfullmäktige att öppna en ny naturskola. I dagsläget har skolor belägna i de norra delarna av staden tillgång till Eggeby gårds naturskola på Järvafältet och skolor belägna i de centrala delarna en närhet till Naturens Hus beläget i Bergianska trädgården på Norra Djurgården. För skolor i stadens samtliga delar finns Fältlabbet – Stockholms mobila naturskola, som går att boka för fältundervisning i respektive skolas närmiljö. Fältlabbet har även en fast lokal i Hökarängsskolan i Söderort.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att etablera en ny mobil naturskola med huvudfokus på fritidshems- och fritidsklubsverksamhet, som är en viktig del i skolans uppdrag och som regleras i läroplanen. Den nya naturskolan ska erbjudas alla fritidshem och fritidsklubbar i stadens kommunala skolor. Naturskolan ska även kunna komplettera den tidigare etablerade naturskoleverksamheten.

Bakgrund/ ärendet

I kommunfullmäktiges budget för Stockholms stad år 2022 ingår att utbildningsnämnden ska öppna en ny naturskola.

Befintliga naturskolor

I Stockholm finns många olika naturreservat och naturområden. I dessa återfinns exempelvis våtmarker, ängsmarker, sjöar och skogar med stora möjligheter för friluftsliv. Att från tidig ålder lära sig om sin närmiljö lägger en viktig grund för lärandet om hållbar utveckling och som genomsyrar hela grundskolans läroplan. Som stöd till stadens skolor i detta arbete finns i dagsläget fyra olika naturskolor där man bedriver undervisning i utomhusmiljö med stark koppling till grundskolans läroplan.

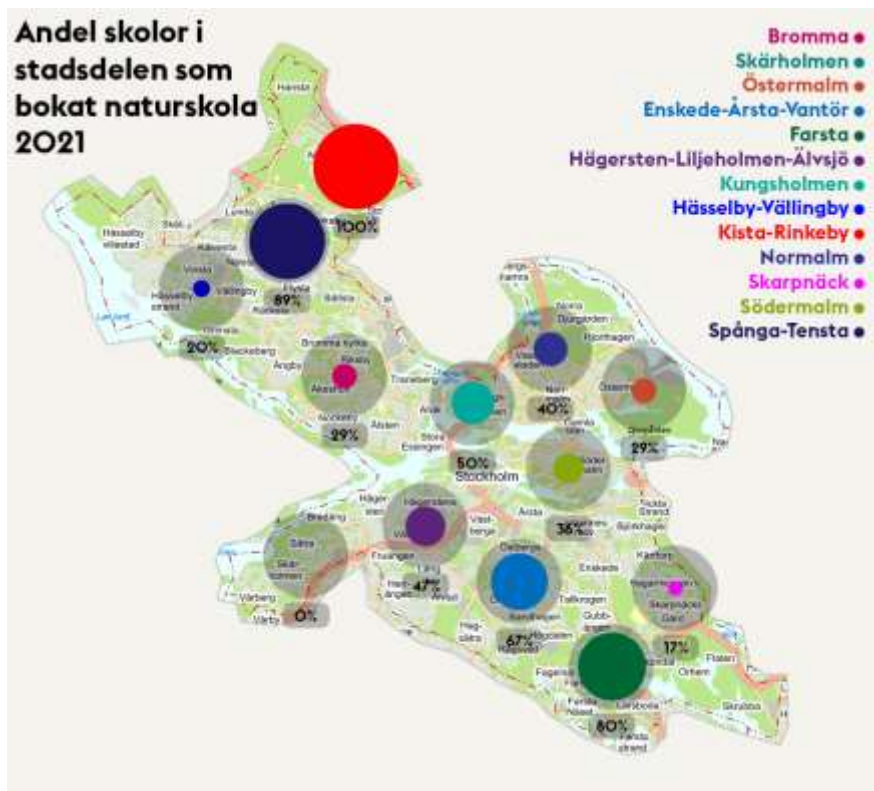
På Järvafältet mellan Tensta och Kista ligger *Eggebygårds Naturskola*. Naturskolan i Eggeby gård erbjuder skolklasser ett antal lektionsteman kopplade till läroplanen Lgr 11 – Hållbar utveckling, naturstudier, historia och matematik.

För skolor belägna i de centrala delarna av staden finns *Naturens Hus*, som organisatoriskt är knutet till Vetenskapens hus. Naturens Hus, beläget i Bergianska trädgården på Norra Djurgården, erbjuder skolprogram för förskola, grund- och gymnasieskolor i biologi, geologi och miljö. Det sker utomhus, i Bergianska trädgårdens växthus samt i Naturens Hus egna lokaler.

För skolor i stadens alla delar finns *Fältlabbet – Stockholms mobila naturskola*, som träffar skolklasser och bedriver fältundervisning i skolornas närmiljö. Fältlabbet har även en fast verksamhet i Hökarängsskolan som invigdes 2020.

Nyttjande

En inventering visar att 47 procent av stadens kommunala skolor har använt sig av någon naturskola som en resurs i sin undervisning under läsåret 2021. Läroplanen trycker på att elever ska göra fältstudier och observationer i sin närmiljö. Naturskoleverksamheten stödjer skolorna i att uppnå detta, men eftersom många grundskolor har egna erfarna pedagoger som arbetar med naturundervisning så kommer sannolikt aldrig 100 procent av skolorna att nyttja naturskoleverksamheten. Det finns dock förutsättningar att med mer resurser öka andelen skolor som använder naturskolor, då bokningsgraden i befintlig verksamhet under stora delar av året når maximal kapacitet.

Statistik över användningen av naturskolor det senaste året visar på en stor skillnad mellan stadsdelarna. Bäst på att nyttja en naturskola var Rinkeby-Kista där 100 procent av skolorna använt sig av möjligheten. En trolig orsak till det höga deltagandet i Spånga-Tensta är den direkta närheten till Eggebygårds naturskola.

Stadsdel	Antal skolor som bokar naturskola 2021	Antal befintliga skolor åk1-6 i stadsdelen	Bokningsgrad %
Enskede-Årsta-Vantör	10	15	67
Farsta	8	10	80
Hägersten-Ålvsjö	9	19	47
Skarpnäck	1	6	17
Skärholmen	0	7	0
Bromma	5	17	29
Hässelby-Vällingby	3	15	20
Östermalm	2	7	29
Kungsholmen	3	6	50
Södermalm	5	14	36
Normalm	4	10	40
Spånga-Tensta	8	9	89
Rinkeby-Kista	9	9	100

Tabellen ovan visar antal skolor i varje stadsdelsområde som använder sig av en naturskola samt hur stor andel (%) av skolorna i respektive stadsdelsområde som nyttjar en naturskola.

I sammanställningen över skolornas nyttjande av stadens naturskolor ser vi tydligt att stadsdelarna med lägst nyttjandegrad ligger spridda geografiskt över hela staden. Antalet elever som inte får något naturskolebesök under sin skolgång är ojämnt fördelat över staden om man ser till de olika stadsdelarna.

Att hitta en fysisk plats för ytterligare en enbart fast naturskola skulle därför innebära en utmaning i och med att närheten till naturskoleverksamheten är en avgörande faktor för deltagandenivån.

Många lärare vittnar om att det är svårt och tidsödande att resa kommunalt genom staden med en hel skolklass, vilket stärker bilden av att närheten till verksamheten är viktig. Under pandemin har det varit extra tydligt att det är viktigt för skolorna att ha gångavstånd till naturskoleverksamhet för att det ska vara möjligt att ta del av den. Fältlabbet har under pandemin ökat sin bokningsgrad och är den naturskola som under 2021 nått ut till flest antal skolor. Detta mycket tack vare den mobilitet som verksamheten innebär. När det gäller Fältlabbets fasta verksamhet i Hökarängen har inga utomstående skolor kunnat besöka naturskolan under pågående pandemi. Endast Hökarängsskolan själva har kunnat ta del av de teman som erbjuds i den fasta lokalen. Tabellen nedan visar hur många olika skolor som tagit del av respektive naturskolas verksamhet under 2021.

Naturskolans namn	Besök av antal olika skolor 2021
Eggeby gård	13
Naturens Hus	17
Fältlabbet Stockholms mobila naturskola	41
Fältlabbets fasta verksamhet i Hökarängen	1

Ingen av de ovanstående fyra naturskoleverksamheterna riktar sig i första hand till utbildningsförvaltningens fritidshem och fritidsklubbar. Naturskolornas ledningsgrupp, som består av rektorer från alla stadens grundskoleområden, anser därför att en mobil naturskola med huvudfokus på fritidshem och fritidsklubbar skulle vara ett bra komplement till skolornas egen verksamhet. Detta för att ge alla elever i staden oavsett socioekonomisk bakgrund möjlighet att ta del av en meningsfull fritid med möjlighet till friluftsliv i sin närmiljö. I fritidshemmens läroplan står att undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om hur olika val som människor gör kan bidra till en hållbar utveckling. Genom att eleverna får vistas i natur och samhälle ska undervisningen också stärka deras möjligheter att ta del av ett aktivt förenings- och friluftsliv i närmiljön.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samarbete med avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 8 februari 2022. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 9 februari 2022.

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen föreslår att en ny naturskola med huvudfokus på fritidshems- och fritidsklubsverksamhet, men som även ska kunna komplettera annan naturskoleverksamhet, etableras. Detta i form av en eldriven minibuss som möter upp fritidsgrupper i respektive skolas närmiljö. På så vis får eleverna möjlighet att utveckla kunskaper på fritidshemmen och fritidsklubbarna om hur de olika val som människor gör kan bidra till en hållbar utveckling. Den nya naturskolan ska även ge elevernas möjligheter att ta del av ett aktivt friluftsliv i närmiljön.

Eftersom Stockholms mobila naturskola med fokus på skolans fritidsverksamhet kommer att möta upp fritidsgrupperna i deras närområde sparas restid för fritidspedagoger och elever. Allt för att gynna elevernas kunskapsutveckling och för att underlätta och effektivisera arbetet för stadens pedagoger. De grupper som bokar in ett besök får även stöd med förberedelsematerial och tips på pedagogisk uppföljning med eleverna. Utöver naturskolebesök för fritidsgrupper kommer även kostnadsfria inspirationskvällar för fritidspedagoger att erbjudas.

Verksamheten får tillgång till fasta lokaler i Liljeholmen med föreläsningssalar, förråd, kontor samt garage med laddplats.

Utifrån ovanstående föreslår förvaltningen att en mobil naturskola med huvudfokus på fritidshems- och fritidsklubsverksamhet med 1,5 tjänster etableras.

Den nya minibussen ska erbjudas fritidshemmens och fritidsklubbarnas elever i stadens samtliga kommunala grundskolor.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt för jämställdhet

Ärendet bedöms vara positivt ur ett barnrättsperspektiv då verksamheten syftar till att förbättra villkoren för barn och unga i hela staden.

Ekonomi

Den beräknade totalkostnaden för förslaget är cirka 1 500 000 kr per år inklusive personalkostnader.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att etablera en ny mobil naturskola.